

Kommunrevisorerna granskar

UMEÅ KOMMUN –

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Grundläggande granskning 2021

**UMEÅ
KOMMUN**

1. Inledning och bakgrund

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll och ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisionens arbete ska även ses som ett stöd till nämnderna och styrelsen.

Revisorerna ska enligt kommunallagen årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionsred.

Enligt kommunallagen (12. kap 1 §) är revisionens uppgift att pröva om:

- ▶ Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- ▶ Räkenskaperna är rättvisande
- ▶ Den interna kontrollen är tillräcklig

Revisorernas årliga granskning består av tre delar; grundläggande granskning, fördjupad granskning samt granskning av delårsrapport och årsredovisning.

Den grundläggande granskningen omfattar en översiktlig granskning av måluppfyllelse samt styrning och intern kontroll. De fördjupade granskningarna kan ses som komplement till den grundläggande granskningen.

Den grundläggande granskningen baseras på revisorernas riskanalys och omfattar samtliga nämnder och styrelser. Den grundläggande granskningen ger också underlag att under året uppdatera riskanalysen. Enligt god revisionsred i kommunal verksamhet ska den grundläggande granskningen ha en sådan omfattning att den ger en grund för bedömningar i revisionsberättelsen.

Syfte

Den grundläggande granskningen är en översiktlig granskning som syftar till att bedöma om styrelse och nämnder har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Detta för att säkerställa att de lever upp till de mål och beslut som fullmäktige fastställt.

Den grundläggande granskningen syftar därmed till att ge en översiktlig bild av styrelse och granskade nämnder och en tillräcklig grund för de bedömningar som görs inför ansvarsprövningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har styrelsen/nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag?
- Har styrelsen/nämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
 - Vidtar styrelsen/nämnden åtgärder vid eventuella avvikelser?
- Har styrelsen/nämnden en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?
- Är styrelsens/nämndens beslutsunderlag och protokoll tydliga?

Avgränsning

Granskningen avser hela granskningsåret 2021.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Strategisk plan 2016-2028
- ▶ Planeringsförutsättningar, budget och investeringar 2019-2022
- ▶ Riktlinjer för intern styrning och kontroll (2011-09-26)
- ▶ Nämndernas reglementen

Ansvarig nämnd

lakttagelserna i denna rapport avser miljö- och hälsoskyddsnämnden. Enligt nämndens reglemente tillhör det nämndens uppgifter att medverka till allmänhetens medvetenhet om miljö- och hälsoskyddsfrågor samt naturvård. Dessutom framgår att nämnden ska tillvarata konsumenternas intressen i samhällsplaneringen samt stödja dem genom vägledning i konsumenträtt, hushållsekonomi, skuldsanering och varukännedom. Nämnden svarar vidare för kommunens förvaltarenhet som fullgör uppgifter enligt föräldrabalken.

Genomförande

Dialogmöten med såväl presidiet som hela nämnden har genomförts i syfte att inhämta information om den bedrivna verksamheten under året. Den information som inhämtas utgör till viss del grund för revisorernas bedömning av nämndens styrning och uppföljning av fullmäktiges mål, måluppfyllelse samt interna kontroll.

Granskningen har även omfattat dokumentstudier och bedömning utifrån väsentliga styr- och uppföljningsdokument som upprättas för året.

I årets grundläggande granskning har presidiet i nämnden skriftligt besvarat generella och nämndspecifika frågor samt ett bedömningsformulär. De svar som lämnats har använts som underlag till de dialoger som genomförts med respektive presidium under september 2021. Samtliga ledamöter och ersättare har också getts möjlighet att besvara en enkät. Motsvarande underlag har även använts vid träffarna med nämnder och styrelser som genomförts under hösten i syfte att ge samtliga ledamöter möjlighet att yttra sig och föra en diskussion kring de svar som lämnats. 15 av 21 ordinarie och ersättare besvarade enkäten vilket innebar en svarsfrekvens på 71 %. Enkäten innehöll bl a frågor om verksamhetsmål, måluppfyllelse, budget och ekonomiska mål, ekonomisk uppföljning och åtgärder för ekonomi i balans samt riskanalys, arbete med internkontroll och internkontrollplan.

Informationen som inhämtats i samband med nämnddialogerna beaktas även vid revisionernas riskanalys inför kommande år.

Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som revisorerna använder i revisionsredogörelsen då de lämnar sin samlade bedömning av nämndernas interna styrning och kontroll:

- ▶ Bristfällig – Omedelbara förstärkningar krävs
- ▶ Tillräcklig – Behov av förstärkningar föreligger
- ▶ Ändamålsenlig – God följsamhet inom området
- ▶ Tillfredsställande – Mycket god följsamhet inom området

2. Resultat av granskningen

Nedan redogörs för de svar som nämndens presidium lämnat inför revisorernas träff med dem i september 2021. Detta kompletteras med revisorernas iakttagelser och bedömningar utifrån de områden som berörs i bedömningsformulären.

2.1 Verksamhetsstyrning

Iakttagelser

I miljö- och hälsoskyddsnämndens uppdragsplan framgår samtliga av fullmäktiges mål och uppdrag som är adresserade till nämnden i Planeringsförutsättningar och budget för 2021-2024. För miljö- och hälsoskyddsnämnden har fullmäktige inte adresserat några specifika mål utöver de långsiktiga målen och de personalpolitiska målen. Exempel på nämndens mål:

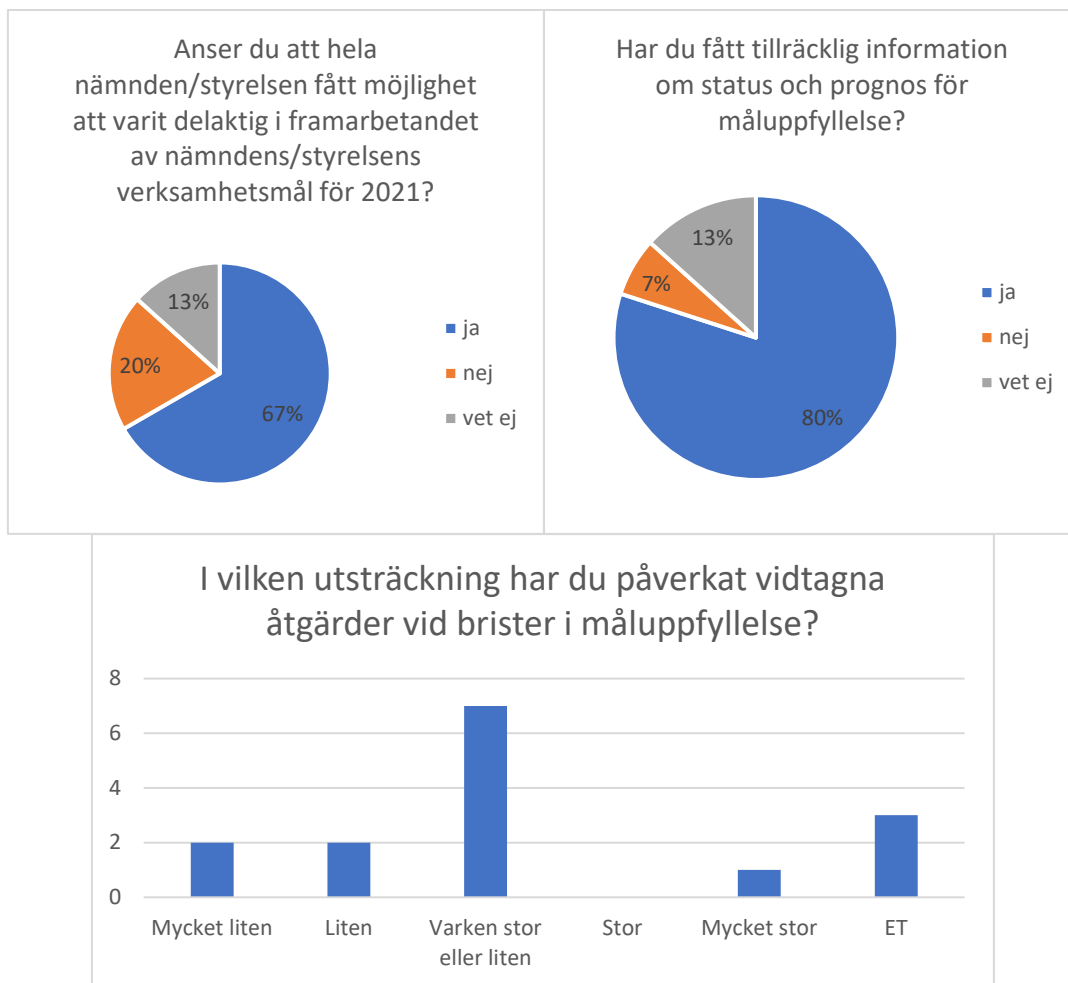
- Miljöarbetet ska präglas av helhetssyn och samverkan
- Tillsyns- och kontrollarbetet ska utformas så att det samlade tillsynsbehovet minskar
- Verksamheten ska kännetecknas av att alla ärende, oavsett vem som ansöker, ska handläggas rättvist och jämställt utifrån gällande lagstiftning
- Verksamheten ska arbeta kontinuerligt med att utveckla e-tjänster och digital handläggning av ärenden

För de mål som berör nämnden har den tagit fram egna nämndmål till förvaltningen. I styrkortet har fullmäktiges mål och nämndmålen brutits ner till resultatmått/aktiviteter.

Det framgår inte av uppdragsplanen eller styrkortet när och i vilken form uppföljning/återrapportering av mål och uppdrag ska ske. I verksamhetsuppföljningen i samband med T2 och T3 sker en uppföljning av nämndens mål och resultatmått, för merparten av dem så uppnås målvärdena för året.

Resultat av enkät

Som en del av den grundläggande granskningen har nämndens ledamöter (ordinarie och ersättare) besvarat en enkät. Resultatet av enkäten redovisas nedan.

Enkätresultatet visar att merparten av ledamöterna anser att nämnden varit delaktig i framtagandet av nämndens verksamhetsmål samt att de fått tillräcklig information om status och prognos för måluppfyllelse. Vi noterar dock att andelen ledamöter som anser att de har påverkat vidtagna åtgärder vid brister i måluppfyllelse är något lägre.

Bedömning

Vi bedömer att nämndens målstyrning är ändamålsenlig. Enligt reglementet för Umeå kommuns styrelse och nämnder (2014-11-24, § 150) har samtliga nämnder i uppdrag att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Nämnden har tolkat mål och uppdrag från fullmäktige och brutit ned dessa så att de fungerar som styrsignaler till verksamheten, genom nämndens styrkort.

2.2 Ekonomistyrning

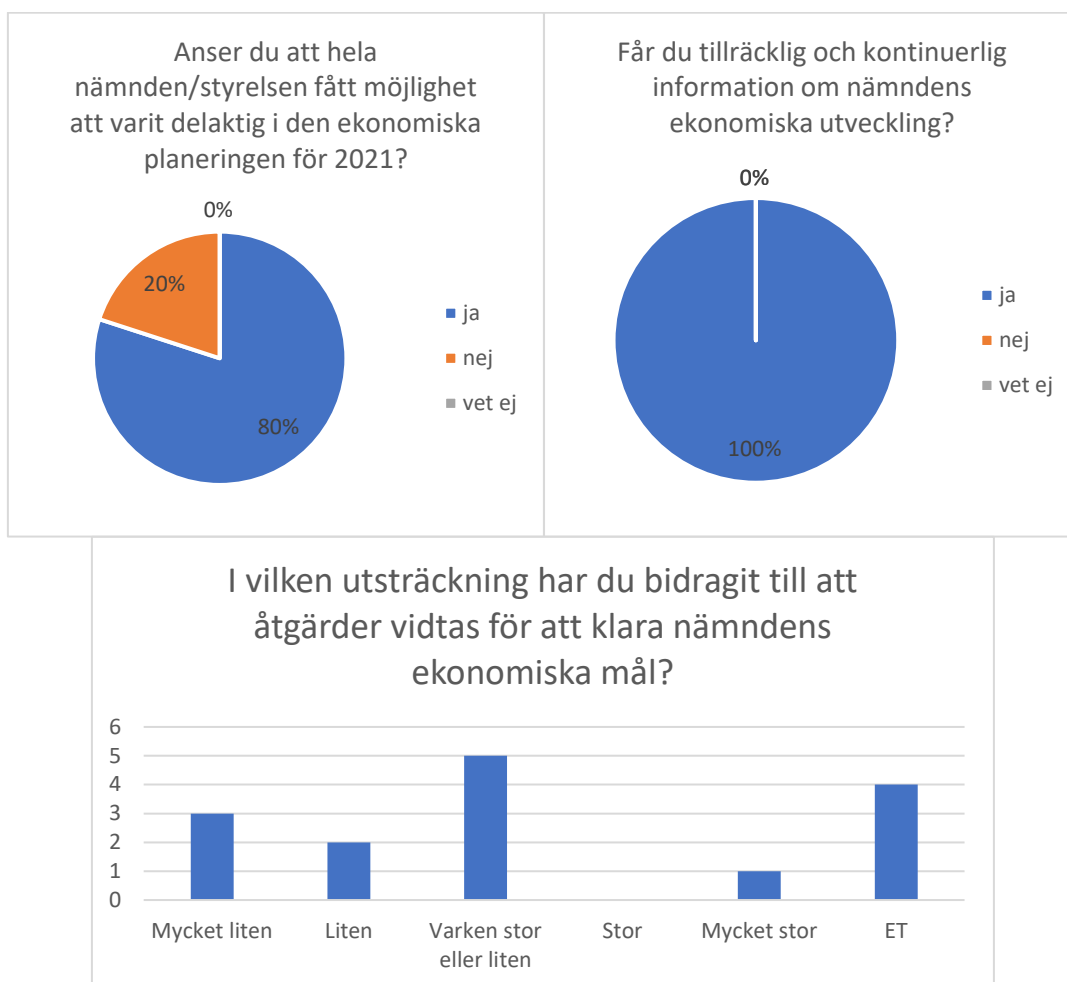
Iakttagelser

Av nämndens verksamhetsuppföljning i samband med T2 framgår att nämndens resultat under perioden januari-augusti uppgick till ett överskott på 1 mnkr. Årsprognos som lämnas vid delårsrapporten visar att nämnden vid årets slut väntas ha ett resultat om - 15 mnkr.

Årsresultatet för nämnden uppgår till +1,5 mnkr. Intäkterna var 6 mnkr högre än budgeterat och kostnaderna 4,5 mnkr högre. Avvikelserna beror till övervägande del på externfinansierade projekt som bedrivits inom nämnden.

Resultat av enkät

Som en del av den grundläggande granskningen har nämndens ledamöter (ordinarie och ersättare) besvarat en enkät. Resultatet av enkäten redovisas nedan.

Enkätresultatet visar att merparten av ledamöterna anser att nämnden varit delaktig i den ekonomiska planeringen samt att de fått tillräcklig och kontinuerlig om nämndens ekonomiska utveckling. Vi noterar dock att svaren på frågan om i vilken utsträckning den enskilda ledamöten har bidragit till att åtgärder vidtagits för att klara nämndens ekonomiska mål varierar något.

Bedömning

Vi bedömer att nämndens interna ekonomistyrning är ändamålsenlig. Nämnden har följt upp ekonomin löpande under året och visar på ett överskott vid årets slut. Med anledning av att den grundläggande granskningen är översiktlig görs bedömningen med begränsad säkerhet.

2.3 Intern kontroll

lakttagelser

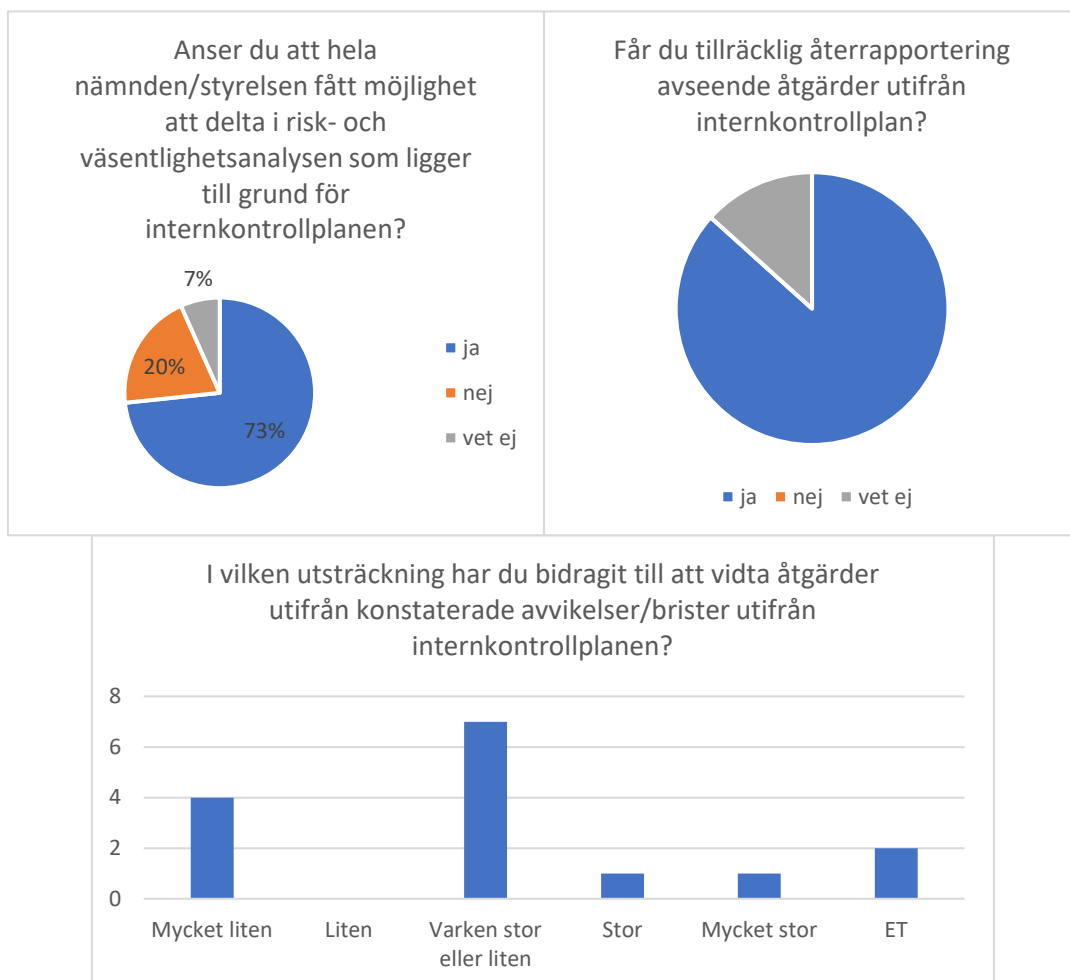
Miljö- och hälsoskyddsnämnden har antagit en internkontrollplan för 2021. I nämndens internkontrollplan framgår risker utifrån följande kontrollområden: Införande av nya arbetsätt, kompetensförsörjning, myndighetsutövning, ny lagstiftning och GDPR. De risker som har identifierats har värderats utifrån sannolikhet och konsekvens. Den risk som har högst riskvärde 12 är:

- *Risk att kommungemensamma mobilitetslösningar inte tillgodoser nämndens behov (t.ex. bilpool)*

Uppföljning av internkontrollplanen har skett i samband med verksamhetsuppföljning (T1, T2 och T3), där det lämnas kortfattad information kring hur arbetet med beslutade aktiviteter/åtgärder fortgår. För ovanstående risk anges att "Kommunal bilpool finns inte på plats. Uppdrag ligger sedan lång tid på tekniska nämnden."

Resultat av enkät

Som en del av den grundläggande granskningen har nämndens ledamöter (ordinarie och ersättare) besvarat en enkät. Resultatet av enkäten redovisas nedan:

Enkätresultatet visar att merparten av ledamöterna anser att nämnden deltagit i risk- och väsentlighetsanalysen samt att de får tillräcklig återrapportering av åtgärder utifrån internkontrollplanen. Vi noterar dock att svaren på frågan om i vilken utsträckning den enskilda ledamoten har bidragit till att vidta åtgärder utifrån konstaterade avvikelser/brister utifrån internkontrollplanen varierar något.

Bedömning

Att det finns en god struktur för arbetet med intern kontroll är väsentligt för att internkontrollplanen ska kunna utgöra ett verktyg för nämnden, för att den ska kunna säkerställa att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i enlighet med lagar, föreskrifter, fullmäktiges mål etc. Nämnden har fattat beslut om riskanalys och internkontrollplan samt har gjort en värdering av den interna kontrollen. Vi bedömer att nämnden har säkerställt en ändamålsenlig struktur för intern kontroll.

3. Sammanfattande bedömning

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att nämnden har en ändamålsenlig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten, inom samtliga områden (verksamhetsstyrning, ekonomistyrning och intern kontroll).

Utifrån resultatet av enkäten noterar vi dock att det är en liten andel av de svarande som anser att de har påverkat/bidragit till att åtgärder vidtas utifrån eventuella brister/avvikelser. Att det finns en aktiv styrning, som inkluderar aktiva åtgärder vid eventuella avvikelser, är väsentligt för att nämnden ska kunna fullgöra sitt uppdrag i enlighet med kommunallagen 6 kap. 6 §. Vi bedömer därför att nämnden bör beakta detta i sitt fortsatta utvecklingsarbete.

Bilaga 1

Generella frågeställningar till samtliga nämnder

Svaren nedan har lämnats av nämndens presidium i samband med den dialog som genomfördes i september 2021. Svaren är därmed inte att ses som revisorernas iakttagelser och bedömningar.

Verksamhetsstyrning

Hur ser nämndens plan för att ta fram en beskrivning av nämndens grunduppdrag ut?

Nämnden kommer under hösten att påbörja arbetet med beskrivning av grunduppdrag, beslut kommer att tas i enlighet med övergripande tidplan i kommunen. Nämndens grunduppdrag är i huvudsak mycket tydligt då nämnden är en myndighetsnämnd som fullgör kommunens skyldigheter enligt flertalet lagstiftningar. Sedan miljöbalken infördes 1999-01-01 har nämnden arbetat med behovsutredningar och årliga aktivitetsplaner/tillsynsplaner.

Vilka mål behöver nämnden lägga extra fokus på för att nå måloppfyllelse vid årets slut?

Genomförande av aktivitetsplaner/tillsynsplaner utifrån myndighetsuppdraget. Pandemin har inneburit utmaningar och en omställning till nya arbets sätt, t.ex. digitala inspektioner i den mån möjligt.

Vilka utvecklingsområden finns det för uppföljning av mål och verksamhet under året?

Uppföljning av mål och verksamhet sker varje tertiäl enligt centrala anvisningar inom kommunen. Mål och mått följs även upp enligt nämndens styrkort. Inför framtagande av styrande dokument för kommande år kommer diskussion om detta att föras. Ett arbete pågår kring nyckeltal i verksamheten och att i "öppendataportalen" kunna kommunicera detta på ett kundanpassat sätt.

Ekonomistyrning

Utifrån nämndens budgetförutsättningar, vilka utmaningar ser ni att ni har för att klara en ekonomi i balans?

Enligt prognosen vid T2 har nämnden en budget i balans 2021. Nämnden har vidare ett positivt fiktivt kapital.

Hur arbetar nämnden för att säkerställa en så hög träffsäkerhet som möjligt i de ekonomiska prognoserna?

Ekonomiskt utfall följs löpande under året. Resultatrapporter tas fram varje månad med stöd av controller. Dessa analyseras av ledningsgruppen tillsammans med controller och ligger till grund för ekonomiska prognoser.

Inom vilka verksamheter bedömer ni att det finns behov av att utveckla/stärka styrning och uppföljning av ekonomin?

Nuvarande styrning och uppföljning av ekonomin fungerar väl inom hela nämndens ansvarsområde. Under 2022 kommer resurser att tillföras området förorenad mark och en handlingsplan ska tas fram med syfte att öka åtgärdstakten. Förutsättningar för avgiftsfinansiering samt möjligheter till statliga bidrag ska utredas.

Intern kontroll

På vilket sätt kan nämndens arbete med riskanalys och intern kontrollplan utvecklas ytterligare?

Nuvarande arbets sätt följer centrala anvisningar inom kommunen och bedöms fungera bra. Eventuellt kan delar av arbetet samordnas med de riskanalyser som genomförs inom ramen för våra ledningssystem.

Finns det några specifika verksamheter, processer eller rutiner där nämnden behöver stärka den interna kontrollen?

Transparens gällande debitering av verksamheter där kommunen är verksamhetsutövare. Arbeta pågår för att hitta lösning, dvs att det ska framgå i vårt ärendehanteringssystem att dessa "fakturerats".

Hur kan uppföljningen av den interna kontrollen utvecklas för att nämnden bättre ska kunna vidta ändamålsenliga åtgärder vid eventuella avvikelser?

Uppföljning av internkontrollplanen sker varje tertiäl och bedöms fungera väl idag.

Generella frågeställningar till samtliga nämnder

Svaren nedan har lämnats av nämndens presidium i samband med den dialog som genomfördes i september 2021. Svaren är därmed inte att ses som revisorernas iakttagelser och bedömningar.

Hur arbetar nämnden med att främja en god arbetsmiljö i sina verksamhetsområden?

Medarbetarenkät OSA genomförs varje år där resultat analyseras och mål/handlingsplaner tas fram för alla nämndens verksamheter. Skyddsronder avseende den fysiska arbetsmiljön genomförs även årligen av skyddsombud och representant för arbetsgivaren. Arbetsplatsträffar sker varje månad inom respektive enhet/grupp på avdelningen, vid dessa möten finns alltid arbetsmiljö på dagordningen. Utöver detta finns hälsoinspiratörer på avdelningen som regelbundet planerar och genomför olika trivselaktiviteter.

Hur arbetar nämnden med att säkerställa en långsiktigt stabil sjukfrånvaro på låg nivå?

Sjukfrånvaron i nämndens verksamheter är generellt låg och har varit så över tid. Sammantaget har nämnden de senaste åren alltid klarat övergripande målsättningar gällande sjukfrånvaro. Samtliga chefer med personalansvar får varje månad ett utskick från HR centralt i vilken sjukfrånvaron redovisas. Tanken med denna arbetsform är att den enskilda chefen inte ska behöva gå in i ett system och göra urval. Lätt att det glöms bort och inte görs regelbundet. Uppdraget till varje chef är att varje månad kolla siffrorna för att se om dessa avviker och behöver handpålägning

Specifika frågeställningar för miljö- och hälsoskyddsnämnden

Hur arbetar nämnden med digitalisering av sina processer?

Inom samhällsbyggnadsförvaltningen har en handlingsplan för digitalisering tagits fram. Planen är omfattande och innefattar flertalet insatser inom nämndens verksamhetsområde kommande år. Exempel på insatser som pågår och planeras är utveckling av våra e-tjänster, integrering e-tjänster i vårt ärendehanteringssystem, test av RPA (robot inom administrationen), digital tillsyn m.m.

Hur säkerställer nämnden en rättssäker hantering av tillsyn och kontroll? Har smittskyddsåtgärder lett till ett ändrat arbetssätt?

Inom verksamheten finns ett omfattande handläggarstöd (rutiner för olika processer) samt beslutsmallar m.m. som ska vägleda medarbetare och säkerställa en korrekt hantering. Kunskapen hos medarbetare upprätthålls och utvecklas genom löpande vägledning/information från olika centrala myndigheter, deltagande i nätverk samt utbildning. Under pandemin har verksamheten i den mån det varit möjligt ställt om till digitala lösningar, t.ex. vid rådgivning samt tillsyn.

Hur säkerställer nämnden en beredskap för ett eventuellt ökat behov av konsument-, budget- och skuldrådgivning?

Nämnden har fått en utökad ram fr.o.m. 2022 för att möta upp ett ökat behov inom denna del av verksamheten. Under hösten ska rekryteringsbehov fastställas. Framtida behovsutredningar får utvisa vilka eventuella ytterligare resurser som är nödvändiga på sikt.

Bilaga 2

Verksamhetsstyrning

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ och underlag som styrker bedömning
<i>2.2.1. Beaktas samtliga mål och uppdrag som berör nämnden i uppdragsplanen?</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	X Ja ☐ Nej	Uppdragsplan 2021 och Tillsyns- o aktivitetsplan
<i>2.2.2 Har nämnden fått tillräcklig uppföljning och återrapportering avseende mål och måluppfyllelse?</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	X Ja ☐ Nej	Rapport T1 och styrkort
<i>2.2.3 Har nämnden vid behov tagit aktiva beslut utifrån uppföljning om åtgärder för att uppnå måluppfyllelse?</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	X Ja ☐ Nej	Inte funnits behov under år 2021

Ekonomistyrning

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ och underlag som styrker bedömning
<i>2.3.1 Har nämnden anpassat verksamheten utifrån de förutsättningar som anges i budget?</i>	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	X Ja ☐ Nej	Beslut om uppdragsplan inkl. detaljbudget 2021
<i>2.3.2 Har nämnden fått tillräcklig uppföljning och återrapportering avseende ekonomi och verksamhetens utveckling?</i>	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	X Ja ☐ Nej	Verksamhetsuppföljning T1 2021

2.3.3 Om nämnden prognostiserat ett underskott, har nämnden fattat beslut om åtgärder för att nå en ekonomi i balans?	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	X Ja ☐ Nej	
---	--	--------------------------------------	--

Intern kontroll

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ samt underlag som styrker bedömning
2.1.1 Har nämnden fastställt riskanalys?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Beslut MHN okt 2020 – samråd IK-plan 2021
2.1.2 Har nämnden fastställt internkontrollplan?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning – intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Beslut MHN nov 2020 – Internkontrollplan
2.1.3 Har nämnden beslutat om uppföljning av internkontrollplanen?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Beslut MHN maj 2021 – Sker varje tertial
2.1.4 Har nämnden gjort en värdering om den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Beslut MHN maj 2021
2.1.5 Har nämnden tillsett att kommunstyrelsen tagit del av nämndens uppföljning av internkontrollplanen?	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Beslut MHN maj 2021
2.1.6 Har nämnden vidtagit några åtgärder för att stärka attestrutinerna?		X Ja ☐ Nej	Utifrån integritet vid insatser företagshälsovård

			samt översyn av delegationsordning
--	--	--	---------------------------------------